

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

BOSHLANG‘ICH SINFLARDA IJODIY TASAVVURNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Bozorov Umrzoq Abdulqosimovich

*Termiz iqtisodiyot va serviz univerteti,
Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
(boshlang‘ich ta’lim) 1-kurs magistranti*

Ilmiy rahbar: Bazarav Sobirjon Bektashovich

Ijtimoiy va gumanitar fanlar fakulteti dekani

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ijodiy tasavvurni rivojlantirishning nazariy asoslari sun‘iy intellekt texnologiyalari bilan bog‘liq holda tahlil qilinadi. Ijodiy tasavvur bolaning mavjud bilim, tajriba, obraz va hissiy kechinmalari asosida yangi fikr, voqea, tasvir, yechim yoki badiiy ifoda yaratish qobiliyatidir. Boshlang‘ich ta’lim bosqichi ijodiy tasavvurni shakllantirish uchun eng qulay davr hisoblanadi, chunki bu yoshda o‘quvchilarning obrazli tafakkuri, fantaziyasi, nutqi, emotsional idroki va qiziquvchanligi faol rivojlanadi. Maqolada ijodiy tasavvurning pedagogik-psixologik mohiyati, uning o‘quvchi shaxsini rivojlantirishdagi o‘rni, sun‘iy intellekt vositalaridan foydalanish imkoniyatlari, metodik yondashuvlar va mavjud xavf omillari yoritiladi. Sun‘iy intellekt ijodiy tasavvurni rivojlantirishda tayyor javob beruvchi vosita emas, balki o‘quvchini savol berishga, voqeani davom ettirishga, tasvirni tahlil qilishga, muqobil yechim topishga va mustaqil ijodiy fikr bildirishga undovchi yordamchi pedagogik texnologiya sifatida talqin qilinadi.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, ijodiy tasavvur, sun‘iy intellekt, kreativlik, obrazli tafakkur, fantaziya, mustaqil fikrlash, raqamli texnologiya, ijodiy topshiriq, interfaol ta’lim.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF DEVELOPING CREATIVE IMAGINATION IN PRIMARY GRADES

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” **XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL**

Bozorov Umrzoq Abdulqosimovich

Termiz University of Economics and Service

Master’s student of Theory and Methodology of Education and Upbringing

Primary Education, 1st year

Scientific supervisor: Bazarav Sobirjon Bektashovich

Dean of the Faculty of Social Sciences and Humanities

Abstract. This article analyzes the theoretical foundations of developing creative imagination in primary school pupils in connection with artificial intelligence technologies. Creative imagination is the child’s ability to create a new idea, event, image, solution, or artistic expression based on existing knowledge, experience, images, and emotional impressions. The primary education stage is considered the most favorable period for the formation of creative imagination, because at this age pupils’ figurative thinking, fantasy, speech, emotional perception, and curiosity develop actively. The article discusses the pedagogical and psychological essence of creative imagination, its role in the development of the pupil’s personality, the possibilities of using artificial intelligence tools, methodological approaches, and existing risk factors. Artificial intelligence is interpreted not as a tool that provides ready-made answers in developing creative imagination, but as an auxiliary pedagogical technology that encourages pupils to ask questions, continue events, analyze images, find alternative solutions, and express independent creative ideas.

Keywords: primary education, creative imagination, artificial intelligence, creativity, figurative thinking, fantasy, independent thinking, digital technology, creative task, interactive education.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОГО ВООБРАЖЕНИЯ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Бозоров Умрзоқ Абдулқосимович

Термезский университет экономики и сервиса

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

магистрант 1-го курса специальности

«Теория и методика образования и воспитания»

направление: начальное образование

Научный руководитель: Базарав Собиржон Бекташович
декан факультета социальных и гуманитарных наук

Аннотация. В данной статье анализируются теоретические основы развития творческого воображения у учащихся начальных классов во взаимосвязи с технологиями искусственного интеллекта. Творческое воображение представляет собой способность ребенка создавать новую мысль, событие, образ, решение или художественное выражение на основе имеющихся знаний, опыта, образов и эмоциональных переживаний. Этап начального образования считается наиболее благоприятным периодом для формирования творческого воображения, поскольку в этом возрасте активно развиваются образное мышление, фантазия, речь, эмоциональное восприятие и любознательность учащихся. В статье освещаются педагогико-психологическая сущность творческого воображения, его роль в развитии личности учащегося, возможности использования средств искусственного интеллекта, методические подходы и существующие факторы риска. Искусственный интеллект рассматривается не как средство, предоставляющее готовые ответы при развитии творческого воображения, а как вспомогательная педагогическая технология, побуждающая учащихся задавать вопросы, продолжать события, анализировать образы, находить альтернативные решения и выражать самостоятельные творческие мысли.

Ключевые слова: начальное образование, творческое воображение, искусственный интеллект, креативность, образное мышление, фантазия, самостоятельное мышление, цифровая технология, творческое задание, интерактивное обучение.

Kirish. Boshlang‘ich sinflarda ijodiy tasavvurni rivojlantirish ta‘lim jarayonining muhim yo‘nalishlaridan biridir. Chunki aynan boshlang‘ich ta‘lim bosqichida bolaning fikrlash uslubi, nutqiy

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

faolligi, voqelikni idrok etish shakli, obrazlar bilan ishlash qobiliyati va mustaqil ijod qilishga bo‘lgan ehtiyoji shakllana boshlaydi. Bu davrda o‘quvchi atrofdagi hodisalarni faqat tayyor ko‘rinishda qabul qilmaydi, balki ularga o‘z tasavvuri orqali yangi ma’no beradi. Masalan, oddiy rasm asosida hikoya tuzish, ertakni davom ettirish, berilgan so‘zlardan yangi voqea yaratish, tabiat hodisalarini obrazli tasvirlash kabi mashqlar bolaning ijodiy tasavvurini faollashtiradi.

Zamonaviy ta’limda sun’iy intellekt texnologiyalarining kirib kelishi ijodiy tasavvurni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. AI yordamida rasm asosida hikoya tuzish, matnni davom ettirish, ertak qahramonlari uchun yangi vaziyatlar yaratish, o‘quvchining yoshiga mos ijodiy savollar ishlab chiqish, obrazli tafakkurni faollashtiruvchi topshiriqlar tuzish mumkin. Biroq bu yerda muhim masala bor: sun’iy intellekt bolaning o‘rniga ijod qilmasligi kerak. Agar o‘quvchi AI tayyorlagan javobni ko‘chirsa, ijodiy tasavvur rivojlanmaydi. Aksincha, bola passiv iste’molchiga aylanadi. Shuning uchun AI faqat yo‘naltiruvchi, rag‘batlantiruvchi va metodik yordamchi vosita sifatida qo‘llanishi zarur.

Metodologiya

Maqola nazariy-tahliliy va pedagogik-metodik yondashuv asosida yozildi. Tadqiqotda boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ijodiy tasavvurni rivojlantirishning psixologik, didaktik va texnologik asoslari tahlil qilindi. Asosiy e’tibor ijodiy tasavvurning tarkibiy qismlari, uni shakllantirishga ta’sir etuvchi pedagogik shartlar hamda sun’iy intellekt vositalaridan foydalanish imkoniyatlarini aniqlashga qaratildi.

Tahlilda quyidagi ilmiy-pedagogik savollar asos qilib olindi: boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ijodiy tasavvur qanday shakllanadi? Uni rivojlantirish uchun qanday topshiriqlar samarali hisoblanadi? Sun’iy intellekt ijodiy tasavvurni kuchaytiradimi yoki uni susaytirishi mumkinmi? O‘qituvchi AI vositalaridan qanday metodik chegaralar asosida foydalanishi kerak?

Maqolada ijodiy tasavvur bir necha tarkibiy qism orqali o‘rganildi: obrazli idrok, fantaziya, assotsiativ fikrlash, muqobil yechim topish, voqea yaratish, nutqiy ifoda va mustaqil ijodiy munosabat. Sun’iy

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

intellekt esa ushbu tarkibiy qismlarni faollashtirishga xizmat qiluvchi yordamchi vosita sifatida talqin qilindi. Jumladan, AI yordamida ijodiy savollar, rasmi vaziyatlar, ertak davomlari, rolli topshiriqlar, muammoli vaziyatlar va o‘quvchi darajasiga mos yozma mashqlar yaratish imkoniyatlari ko‘rib chiqildi.

Natijalar

Tahlil natijalariga ko‘ra, boshlang‘ich sinflarda ijodiy tasavvurni rivojlantirish uchun bir nechta muhim pedagogik omillar mavjud.

Birinchidan, ijodiy tasavvur erkin fikrlash muhiti mavjud bo‘lganda rivojlanadi. O‘quvchi xato qilishdan qo‘rqsa, o‘z fikrini aytishga tortinsa yoki faqat “bitta to‘g‘ri javob” talab qilinsa, uning tasavvuri cheklanadi. Shuning uchun darsda “boshqa yechim ham bo‘lishi mumkin”, “sen qanday davom ettirarding?”, “bu voqeaga boshqa yakun o‘ylab top” kabi savollar berilishi kerak. Sun‘iy intellekt bu jarayonda o‘qituvchiga turli variantdagi ijodiy savollarni ishlab chiqishda yordam beradi.

Ikkinchidan, ijodiy tasavvur obrazli materiallar orqali kuchayadi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari ko‘rgan, eshitgan va his qilgan narsalarini yaxshiroq tasavvur qiladi. Shu sababli rasm, audio, qisqa video, tabiat manzarasi, ertak qahramoni, rangli jadval va interaktiv materiallar ijodiy tafakkurni faollashtiradi. Masalan, AI yordamida “bahor tongi”, “o‘rmondagi do‘stlik”, “yo‘qolgan kitob”, “gapira oladigan daraxt” kabi obrazli mavzular asosida hikoya boshlanishini yaratish mumkin. O‘quvchi esa hikoyani o‘z tasavvuri orqali davom ettiradi.

Muhokama

Boshlang‘ich sinflarda ijodiy tasavvurni rivojlantirishda sun‘iy intellektdan foydalanish katta imkoniyat beradi, ammo bu imkoniyat noto‘g‘ri qo‘llansa, zarar ham keltirishi mumkin. Eng katta xavf — AI tayyor ijodiy mahsulotni berib qo‘yishi. Masalan, o‘quvchi “bahor haqida hikoya yoz” degan

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

topshiriqda AI yaratgan matnni ko‘chirsa, u yozmaydi, o‘ylamaydi, tasavvur qilmaydi. Bu ijodiy rivojlanish emas, faqat tayyor mahsulotdan foydalanishdir.

Shuning uchun o‘qituvchi AI bilan ishlashda topshiriqni to‘g‘ri qo‘yishi kerak. Masalan, AI‘dan tayyor hikoya yozdirish emas, balki “hikoya uchun 5 ta qiziqarli boshlanish ber”, “qahramon uchun 3 ta muammo taklif qil”, “o‘quvchi davom ettirishi mumkin bo‘lgan ochiq yakun yarat” kabi yo‘nalishlarda foydalanish maqsadga muvofiq. Bunda AI ijodiy jarayonni boshlaydi, lekin uni tugatmaydi. Yakuniy ijodiy ish o‘quvchiga tegishli bo‘ladi.

Xulosa. Boshlang‘ich sinflarda ijodiy tasavvurni rivojlantirish o‘quvchining umumiy intellektual, nutqiy, emotsional va ijtimoiy rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Ijodiy tasavvur bolaning mavjud bilimlari asosida yangi obrazlar, voqealar, fikrlar va yechimlar yaratish qobiliyatidir. Bu qobiliyat erkin fikrlash muhiti, obrazli materiallar, ijodiy topshiriqlar, muammoli savollar, rolli o‘yinlar va fanlararo integratsiya orqali shakllanadi.

Demak, boshlang‘ich sinflarda ijodiy tasavvurni rivojlantirishda sun‘iy intellektni qo‘llash pedagogik maqsad, yosh xususiyati, axloqiy mazmun va o‘qituvchi nazorati asosida tashkil etilgandagina samarali bo‘ladi. Texnologiya ijodiy tafakkurni almashtirmasligi, balki uni uyg‘otishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. Toshkent, 2020.
2. Boshlang‘ich ta’lim davlat ta’lim standarti. Toshkent.
3. G‘ulomov A., Qodirov M. Ona tili o‘qitish metodikasi. Toshkent: O‘qituvchi.
4. Yo‘ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. Toshkent.